

Veiledningsdokument for håndtering av personopplysninger i Norge digitalt

Informasjon om personopplysninger

Formålet med personopplysningsloven

Formålet med personopplysningsloven (pol) er å beskytte den enkelte mot at personvernet blir krenket gjennom behandling av personopplysninger.

Pol skal bidra til at personopplysninger blir behandlet i samsvar med grunnleggende personvern hensyn, herunder behovet for personlig integritet, privatlivets fred og tilstrekkelig kvalitet på personopplysninger. Med pol implementeres EU-direktiv 95/46/EF.

Et viktig formål med pol er å møte de utfordringene som informasjonssamfunnet skaper i forhold til personvernet. Den tekniske, administrative og økonomiske utvikling har ført med seg en økt innsamling, sammenkobling og lagring av informasjon, noe som øker risikoen for at personopplysninger brukes på en måte som føles som inngrep i den enkeltes privatliv og integritet. Pol inneholder regler som skal sikre en god integritetsbeskyttelse for dem opplysningene gjelder.

For å illustrere mangfoldet i personvernbegrepet, "vinkler" personregisterlovutvalget (utvalget for pol) begrepet ut fra følgende tre perspektiver:

- det integritetsfokuserte personvernet

Med fokus på den personlige integriteten, legges det vekt på den enkeltes ønske om å ha kontroll over opplysninger om seg selv, særlig opplysninger som anses som personlige. Også retten til å være i fred fra andre. Med dette utgangspunktet trekker man en sirkel av privatsfære rundt enkeltpersonen.

- det maktfokuserte personvernet

Kunnskap om andre mennesker kan gi makt, i sin alminnelighet og spesielt over de menneskene kunnskapen gjelder. Det kan ut fra dette perspektivet være viktig for enkeltpersoner å motvirke at andre styrker sin posisjon ved å ha tilgang til mye og betydningsfull personinformasjon.

– det beslutningsfokuserte personvernet

Personopplysninger brukes ofte som grunnlag for beslutninger av ulike slag, både innen offentlig og privat sektor. Det er ut fra et slikt perspektiv viktig å sikre at behandlingen av slike personopplysninger foregår på en måte som er egnet til å sikre riktige og rettfærdige avgjørelser.

Personopplysning

Personopplysninger er opplysninger og vurderinger som kan knyttes til en enkeltperson.

Med "enkeltperson" menes en person som direkte eller indirekte kan identifiseres, for eksempel ved hjelp av navn, identifikasjonsnummer eller et annet kjennetegn som er

spesielt for personens fysiske, fysiologiske, psykiske, økonomiske, kulturelle eller sosiale identitet.

Det vil dreie seg om en "personopplysning" selv om det må benyttes en nøkkel – for eksempel i form av en tallkode – for å knytte forbindelsen mellom opplysningen og den bestemte personen.

Den som registrerer besøk på sin hjemmeside på nettet, får tilgang til en anonym elektronisk identitet som bare kan knyttes til en identifiserbar enkeltperson dersom man har tilgang til opplysninger som vedkommendes internettleverandør sitter inne med. Men selv denne begrensede identifikasjonsmuligheten er tilstrekkelig til at de elektroniske sporene er "personopplysninger".

Matrikelnummer (gnr/bnr/fnr/snr) er en slik "nøkkel" som kan knytte informasjon til en enkeltperson.

Behandling av personopplysninger

Enhver bruk av personopplysninger, som f.eks. innsamling, registrering, sammenstilling, lagring og utlevering eller en kombinasjon av slike bruksmåter.

Merk at det er to måter å få tilgang til informasjon på – gjennom utlevering (som altså kommer inn under definisjonen behandling) eller gjennom innsyn.

Behandlingsansvarlig og databehandler

Behandlingsansvarlig er den som bestemmer formålet med behandlingen av personopplysninger og hvilke hjelpemidler som skal brukes.

Databehandler er den som behandler personopplysninger på vegne av den behandlingsansvarlige.

En databehandler kan ikke behandle personopplysninger på annen måte enn det som er skriftlig avtalt med den behandlingsansvarlige. Opplysningene kan heller ikke uten slik avtale overlates til noen andre for lagring eller bearbeidelse.

Intern kontroll, kvalitet og retting

Behandlingsansvarlig har plikt til å etablere rutiner for å sikre at de kravene som loven stiller til behandling av personopplysninger blir etterlevet. Kravet om å sikre personopplysningenes kvalitet er fremhevet særskilt, bl.a. for å understreke at den behandlingsansvarlige er forpliktet til å tenke gjennom oppdateringsrutiner og sikre prosedyrer for å rette opp feilregistreringer.

Med kvalitet menes også det forhold at informasjon kan ha tilstrekkelig kvalitet for det formål det er samlet inn for, men for dårlig kvalitet om det benyttes til andre formål (herunder kobles sammen med annen informasjon, der "summen" blir for dårlig).

Dersom det er behov for å kunne dokumentere at det er behandlet uriktige eller ufullstendige personopplysninger bør retting bare unntaksvis gjennomføres ved at opplysningene slettes. Det kan f.eks. dreie seg om opplysninger som har dannet grunnlag for vedtak som er truffet av offentlige organer.

Grunnkrav til behandling av personopplysninger

Den behandlingsansvarlige skal sørge for at personopplysningene som behandles:

- bare behandles når dette er tillatt,
- bare nyttes til uttrykkelig angitte formål som er saklig begrunnet i den behandlingsansvarliges virksomhet,
- ikke brukes senere til formål som er uforenlig med det opprinnelige formålet med innsamlingen, uten at den registrerte samtykker,
- er tilstrekkelige og relevante for formålet med behandlingen, og
- er korrekte og oppdatert, og ikke lagres lenger enn det som nødvendig ut fra formålet med behandlingen.

Vilkår for å behandle personopplysninger

Personopplysninger kan bare behandles dersom den registrerte har samtykket, eller det er fastsatt i lov at det er adgang til slik behandling, eller behandlingen er nødvendig for:

- å oppfylle en avtale med den registrerte, eller for å utføre gjøremål etter den registrertes ønske før en slik avtale inngås,
- at den behandlingsansvarlige skal kunne oppfylle en rettslig forpliktelse,
- å vareta den registrertes vitale interesser,
- å utføre en oppgave av allmenn interesse,
- å utøve offentlig myndighet, eller
- at den behandlingsansvarlige eller tredjepersoner som opplysningene utleveres til kan vareta en berettiget interesse, og hensynet til den registrertes personvern ikke overstiger denne interessen.

Overføring av personopplysninger til utlandet

Personopplysninger kan bare overføres til stater som sikrer en forsvarlig behandling av opplysningene. Denne regelen har bl.a. betydning for bruk av åpne internettløsninger, som i denne sammenheng overfører til "alle land".

Sensitive personopplysninger

Dette er opplysninger om:

- rasemessig eller etnisk bakgrunn, eller politisk, filosofisk eller religiøs oppfatning,
- at en person har vært mistenkt, siktet, tiltalt eller dømt for en straffbar handling,
- helseforhold,
- seksuelle forhold,
- medlemskap i fagforeninger

Innsyn

Enhver som ber om det, skal få vite hva slags behandling av personopplysninger en behandlingsansvarlig foretar, og kan kreve å få følgende informasjon om en bestemt type behandling:

- navn og adresse på den behandlingsansvarlige og dennes eventuelle representant,
- hvem som har det daglige ansvaret for å oppfylle den behandlingsansvarliges plikter,

- formålet med behandlingen,
- beskrivelser av hvilke typer personopplysninger som behandles,
- hvor opplysningene er hentet fra,
- om personopplysningene vil bli utlevert, og eventuelt hvem som er mottaker.

Dersom den som ber om innsyn er registrert, skal den behandlingsansvarlige opplyse om:

- hvilke opplysninger om den registrerte som behandles
- sikkerhetstiltakene ved behandlingen så langt innsyn ikke svekker sikkerheten.

Den behandlingsansvarlige skal gi den registrerte innsyn uten ugrunnet opphold, og senest innen 30 dager etter at den registrerte henvendte seg til den behandlingsansvarlige.

Melding

Den behandlingsansvarlige skal gi melding til Datatilsynet før behandling av personopplysninger med elektroniske hjelpemidler, eller opprettelse av manuelt personregister som inneholder sensitive personopplysninger.

Meldingen skal gis senest 30 dager før behandlingen tar til. Datatilsynet skal gi den behandlingsansvarlige kvittering for at melding er mottatt.

Ny melding må gis før behandling som går ut over den rammen for behandling som er angitt i (tidligere) melding. Selv om det ikke har skjedd endringer, skal det gis ny melding tre år etter at forrige melding ble gitt.

Den behandlingsansvarlige vil etter omstendighetene kunne være tjent med å sende inn melding enda tidligere, slik at etableres en dialog med Datatilsynet og slik at spørsmålet om eventuell konsesjonsplikt kan avklares så tidlig som mulig.

Avgjørelsen om at konsesjon er nødvendig er så inngripende at den må anses som et enkeltvedtak, slik at forvaltningsloven kap IV – VI (saksforberedelse, vedtak og klage / omgjøring) får anvendelse.

Konsesjon

Det kreves konsesjon fra Datatilsynet for å behandle sensitive personopplysninger. Dette gjelder likevel ikke for behandling av sensitive personopplysninger som er avgitt uoppfordret.

Datatilsynet kan bestemme at også behandling av annet enn sensitive personopplysninger krever konsesjon, dersom behandlingen ellers åpenbart vil krenke tungtveiende personverninteresser. I vurderingen av om konsesjon er nødvendig, skal Datatilsynet bl.a. ta hensyn til personopplysningenes art, mengde og formålet med behandlingen. Den behandlingsansvarlige kan kreve at Datatilsynet avgjør om en behandling vil kreve konsesjon.

Konsesjonsplikt nevnt ovenfor, gjelder ikke for behandling av personopplysninger i organ for stat eller kommune når behandlingen har hjemmel i egen lov.

Personvernombud

Datatilsynet kan samtykke i at det gjøres unntak fra meldeplikt etter personopplysningsloven § 31 første ledd, dersom den behandlingsansvarlige utpeker

et uavhengig personvernombud som har i oppgave å sikre at den behandlingsansvarlige følger personopplysningsloven med forskrift. Personvernombudet skal også føre en oversikt over opplysningene som nevnt i personopplysningsloven § 32.

Reglene i praksis – eksempel med informasjon fra matrikkelen

Nedenfor er et veldig forenklet forsøk på å vise reglene i praksis, knytt til informasjonen fra matrikkelen. For enkelthetsskyld tas det som utgangspunkt at informasjonen gjelder én eller noen få konkrete eiendommer.

Det tas også som utgangspunkt at matrikkelforskriften lyder slik den var ute på høring. Der var følgende informasjon fra matrikkelen foreslått å falle utenfor virkeområdet til personopplysningsloven (uttømmende opplisting):

Matrikelnummer, matrikelenhetsstype, areal, grenselinjer, grensepunkt, kulturminner, forurensninger i grunnen – bygningsnummer, bygningstype, næringsgruppe, bygningsstatus, - vegadresse eller matrikeladresse, og eventuelt adressenavn eller matrikeladressenavn, samt opplysninger om grunnkrets, valgkrets, kirkesokn, tettsted og postnummer – tilhørende koordinater – statistisk informasjon eller andre opplysninger som ikke kan knyttes til enkeltperson

Og det var foreslått unntak for meldeplikten for bruk av informasjon til følgende oppgaver:

- a) for offentlig planlegging, saksbehandling og administrasjon,*
- b) for oppgaver etter denne lova, plan- og bygningslova eller eigarseksjonslova,*
- c) ved søknad om offentlig løyve, eller*
- d) for å ta hand om andre interesser knytte til rådvelde over matrikkeleiningar eller bruken av dei.*

Eksempel:

